

روزشمار جنگ

دوشنبه

۲۸ مرداد ۱۳۶۴

۲ ذیحجه ۱۴۰۵

۱۹ اوت ۱۹۸۵

۶۴۴

امروز مهم‌ترین تحرک جنگ در همهٔ جبهه‌ها، تجاوز یک فروند هواپیمای عراقی به حریم هوایی بخش "اشنویه" بود که ساعتی قبل از ظهر انجام شد. این هواپیما با آتش پر حجم پدافند هوایی منطقه روبه رو شد و درحالی که می‌گریخت، دیوار صوتی را شکست.^(۱)

۶۴۵

در ادامهٔ حملات و تحرکات ایذایی ضدانقلاب در غرب کشور، دیروز و امروز نیز حوادثی روی داد که برخی از موارد آن در گزارش‌های مراکز نظامی و اطلاعاتی منطقه چنین است: ساعت ۱۹ روز گذشته یک خودرو تویوتا متعلق به واحد مهندسی منطقهٔ شمال غرب، در جادهٔ مریوان به طرف "سره‌از حزب‌الله" در کمین ضدانقلاب (از گروه کومه‌له) گرفتار شد که از سرنشینان آن، یک تن شهید شد و دوتن نیز مجروح شدند.^(۲) امروز نیز عناصر ضد انقلاب به مدت دو ساعت پایگاه "شور جم" سردشت را زیر آتش گرفتند که بر اثر واکنش نیروهای اسلام، ناچار گریختند.^(۳) همچنین چند درگیری در ساعات متناوب شب بین پرسنل پایگاه "حاج بایرم" و پایگاه "سرخاب" (واقع در محور مهاباد - سردشت) با عناصر ضدانقلاب، بدون تلفات خاتمه یافت.^(۴)

۶۴۶

به گزارش رادیو امریکا، هیئتی از کارشناسان خنثی‌سازی بمب از نیروی دریایی امریکا به یک نفت‌کش بلژیکی هدف قرار گرفته در آب‌های خلیج فارس، منتقل شده‌اند تا راکت منفجر نشده‌ای را در این نفت‌کش خنثی کنند. این رادیو افزود: «نفت‌کش بلژیکی روز گذشته در نزدیکی ساحل قطر توسط هواپیمایی که گفته می‌شود متعلق به ایران بود، هدف اصابت دو موشک قرار گرفت. یکی از دو موشک بلافاصله منفجر شد ولی موشک دیگر هنوز منفجر نشده‌است.»^(۵)

۶۴۷

بازتاب حمله به خارک امروز نیز نسبتاً وسیع بود و از بخش‌های عمدهٔ آن، بحث دربارهٔ احتمال حملهٔ انتقامی ایران و امکان یا عدم امکان آن بود. امروز رادیو امریکا در مورد

احتمال حرکت انتقام‌جویانه جمهوری اسلامی، گفت: «شرکت‌های امداد دریایی بیم دارند که ایران به خاطر انتقام‌جویی از حملاتی که بر پایانه نفتی خارک به عمل آمد، کشتی‌های تجاری را در خلیج فارس مورد حمله قرار دهد و به همین منظور کشتی‌های نجات را به حال آماده‌باش درآورده‌اند. ایران تاکنون در مقابله حمله هوایی پنج‌شنبه گذشته عراق در جزیره خارک، سکوت کرده‌است. ... احتمال بسیار می‌رود که ایران اولین حمله خود را متوجه "شاع العالم" در شمال قطر کند.»^(۶) روزنامه کویتی "السیاسه" نیز نوشته است: «زمان برای شتاب بخشیدن به تلاش‌های صلح، مساعد می‌باشد و هنگام آن رسیده که مناسبات دوستانه بین ایران و کشورهای خلیج [فارس] دوباره برقرار شود. اگر حکومت اسلامی تهران به اقدامات انتقام‌جویانه دست بزند، اعراب ضرباتی دوچندان به آن رژیم وارد خواهند کرد.»^(۷)

از سوی دیگر، "مهدی عبیدی" دبیرکل شورای اتحاد اقتصادی عرب، در یک موضع‌گیری شدیداً ضدایرانی گفت: «جزیره خارک یک هدف استراتژیک و عامل مهم مخالفت رژیم ایران با کوشش‌های صلح است که باید نابود شود تا ایران درخواست صلح و هم‌زیستی با همسایگان خود بدون دخالت در امور داخلی آن‌ها را بپذیرد.»^(۸)

در این حال، سفیر آمریکا در کویت (آنتونی کوئینتی) نیز در مصاحبه‌ای با روزنامه "القبس" در پاسخ به این سؤال که "آیا ایران به بستن تنگه هرمز اقدام خواهد کرد؟" گفته است:

«برای من دشوار است که در همین جا درباره واکنش ایران پیش‌گویی کنم. ایرانی‌ها امکانات نظامی خاصی دارند ولی نمی‌دانم که در زمین و یا در هوا علیه عراق از آن استفاده خواهند کرد.» وی با اظهار بی‌اطلاعی از میزان خسارات وارده بر خارک، افزود: «طی دو روز آینده می‌توانیم میزان خسارات و این که ایران قادر خواهد بود که نفت خود را صادر نماید یا نه، تعیین کنیم.»

وی گزارش‌های مبنی بر فروش سلاح‌های آمریکایی به ایران توسط اسرائیل را تکذیب کرده و افزوده است که این گزارش‌ها "صرفاً یک پیش‌گویی مطبوعاتی است." این سفیر سپس خاطرنشان کرده که ایران اغلب نیازمندی‌های تسلیحاتی خود را از کشورهای شرقی به دست می‌آورد و دولت متبوع وی جهت تحریم فروش اسلحه به ایران می‌کوشد.^(۹)

۶۴۸

روزنامه آمریکایی "کریستین ساینس مانیتور" به نقل از تحلیل‌گران نظامی غرب نوشت: «با توجه به جریان مستمر صادرات تسلیحات مدرن نظامی از سوی غرب و کشورهای بلوک شرق به عراق - که قوه محرکه جنگ را به سود عراق تغییر داده است - در این مرحله پیروزی ایران در جنگ بعید به نظر می‌رسد.»^(۱۰)

۶۴۹

در ادامه راینی‌های "هاشم عقداوی" جهت کسب حمایت از مواضع عراق در اجلاس آتی بین‌المجالس، وی پس از سفر روز گذشته به کویت، امروز وارد امارات شد. هاشم عقداوی در

این سفر مدعی است که قصد دارد یک طرح عراق در مورد جنگ را که قرار است در خلال اجلاس ماه آینده اتحادیه بین‌المجالس در "کانادا" مطرح شود، با نمایندگان شورای ملی امارات در میان گذارد.

سرپرست هیئت پارلمانی امارات پس از مذاکرات با هیئت عراقی، گفته‌است پیش‌نویس قطع‌نامه‌ای را که به‌وسیله مجلس عراق به اجلاس اتحادیه بین‌المجالس تسلیم خواهد شد، بررسی کرده‌است. به گفته وی، این پیش‌نویس از تلاش‌های بین‌المللی که به‌منظور رسیدن به راه حلی مسالمت‌آمیز و جامع برای جنگ، انجام می‌شود، حمایت می‌کند و متضمن آتش‌بس سریع میان مذاکرات مستقیم و غیرمستقیم و همچنین ایفای نقش مثبت در تضمین امنیت و ثبات منطقه است. سرپرست هیئت "اماراتی" افزوده است که از این پیش‌نویس در اجلاس اتحادیه بین‌المجالس حمایت خواهد کرد.

"هاشم عقداوی" نیز پس از خاتمه دیدارش، گفته است مذاکرات با اعضای شورای ملی اتحادیه ثمربخش بوده و دریافته است که آن‌ها کاملاً از خواسته‌های عربی و به ویژه تمایل به خاتمه جنگ ایران و عراق، آگاهی دارند.^(۱۱)

۶۵۰

روزنامه "کیهان" امروز در تفسیر مفصلی درباره سخنان وزیر کشور کویت، با استناد به گزارش‌های رسانه‌های غربی و نیز نهادهای دولتی کویت که به‌طور تلویحی عراق را در انفجارات و خراب‌کاری‌ها در سطح منطقه کویت دخیل دانسته‌اند، نوشته است:

«اظهارات دیروز وزیر کشور کویت نشان می‌دهد که دولت کویت قصد ندارد سیاست خود را در زمینه خراب‌کاری‌های ماه‌های اخیر تغییر دهد. امروز دیگر بسیاری از حقایق پیرامون انفجارها و عملیات خراب‌کاری در کشورهای حوزه خلیج‌فارس و از جمله کویت روشن شده‌است. مأموران عراقی گروه گروه در شیخ‌نشین‌های حاشیه جنوبی خلیج‌فارس شناسایی و دست‌گیر می‌شوند؛ اعضای گروه‌های خراب‌کاری عراق پس از دست‌گیری اعتراف می‌کنند که قصد داشته‌اند اقدام به بمب‌گذاری در این کشورها کنند، آن هم با شیوه‌ای که ایران مسئول و مقصر قلمداد شود.

از سفارت‌خانه عراق در یکی از همین شیخ‌نشین‌ها ۱۷ صندوق سلاح مهمات کشف می‌شود که به‌طور قاچاق و با پوشش‌های سیاسی به مقصد فرستاده شده؛ اعضای سفارت و سفیر عراق به جرم طرح و برنامه‌ریزی و تدارکات خراب‌کاری از شیخ‌نشین مذکور اخراج می‌شوند.

در پارلمان کویت گفته می‌شود مرزهای این کشور با عراق باید شدیداً کنترل شود، زیرا اسلحه و مهمات از این مرزها وارد کویت می‌شود و حتی مطبوعات غرب می‌نویسند و تحلیل می‌کنند که عراق تصمیم گرفته است با انجام یک رشته خراب‌کاری در کشورهای عرب حوزه خلیج‌فارس و مقصر نشان دادن ایران، جو بدبینی و خصومت نسبت به ایران را در این کشورها دامن بزند.

اما متأسفانه علی‌رغم همه شواهد و ادله آشکار، هنوز هم دولت کویت قصد ندارد بگوید بمب‌هایی که انفجار آن‌ها جان چندین بی‌گناه را گرفت و گروهی را مجروح ساخت، توسط عراقی‌ها کار گذاشته شده‌بود. دولت کویت قصد ندارد بگوید سوء قصدی که علیه جان امیر این کشور صورت گرفت، توسط عراقی‌ها برنامه‌ریزی و انجام شده‌بود. وزیر کشور کویت در پاسخ سؤال خبرنگار اردنی "الیوم" در مورد نتایج تحقیقات پیرامون این حوادث می‌گوید «هنوز زمان اعلام نتایج تحقیقات مناسب نیست»، شیخ "نواف" می‌گوید: "دست یک کشور در پشت این ماجرا است"، اما آن کشور را نام نمی‌برد؛ چرا؟

شاید دولتی‌های کویت منتظرند مثلاً در آفریقا یا امریکای لاتین کودتایی یا اتفاق دیگری روی دهد و بعد بدون درد سر بگویند سوء قصد به جان امیر کویت مثلاً کار دولت شیلی یا پاراگوئه است! دولت‌مردان کویت از چه می‌ترسند؟ اگر هراس‌شان از این است که رژیم بغداد ممکن است با اعلام نتایج دولت کویت درباره خراب‌کاری‌های اخیر، عصبانی شود و مثلاً دست به خراب‌کاری‌های تازه بزند، از کجا که نگفتن و اعلام نکردن، موجب توقف اقدامات بغداد باشد؟

وزیر کشور کویت در مصاحبه‌ای که دیروز منتشر شد، سخن از تروریسم دولتی می‌راند و وعده می‌دهد که در اجلاس ماه سپتامبر شورای همکاری‌های خلیج فارس، این موضوع و راه‌های مقابله با آن بررسی خواهد شد.

در این زمینه هم ما دو نکته به حکومت کویت گوش‌زد می‌کنیم: اول این‌که با کلی‌گویی‌ها، مبهم‌گویی‌ها و سمبولیک حرف زدن‌ها و شعار دادن‌ها کار درست نمی‌شود؛ اگر عوامل خراب‌کاری را می‌شناسید، نام ببرید و محکوم کنید و عکس‌العمل نشان دهید؛ اگر نمی‌شناسید، پس منظورتان از این حرف‌ها و این‌که "می‌دانید دست یک کشور در پشت ماجرا است"، چیست؟ شیخ نواف می‌گوید: "یکی از راه‌های مقابله با تروریسم دولتی، تحریم کشوری است که آن را تشویق می‌کند و به آن عمل می‌کند"، منظور کدام کشور است؟ چرا نام این کشور را نمی‌برید؟ شما که حاضر نیستید این کشور را معرفی کنید، چگونه انتظار دارید دیگران آن را تحریم کنند؟ ما می‌گوییم نیازی به تحریم نیست؛ شما فقط به آن کشور کذایی کمک نکنید، وجوه هنگفت خریدهای تسلیحاتی آن را نپردازید، راه‌های‌تان را، اسکله‌های‌تان را، بیمارستان‌های‌تان را و ... در اختیار ارتش متجاوز آن قرار ندهید، از آن حمایت نکنید و تجاوزش را "دفاع از آرمان‌های عربی" قلمداد نکنید، جنایاتش را "پیروزی‌های بزرگ" معرفی نکنید.

نکته دوم این‌که برای مقابله با تروریسم دولتی، گام اول این است که دولت‌ها خود دست به این عمل نزنند. شما که با مردم کویت و بیگانگان مقیم، آن می‌کنید که اسرائیلی‌ها با فلسطینی‌ها کردند، چه طور می‌توانید در تقبیح این موضوع سخن بگویید؟! دسته دسته

ایرانی‌ها را شبانه از کاشانه‌شان در کویت بیرون می‌کشید، به حبس می‌برد و پس از ماه‌ها شکنجه و تضییق، با بدترین شکل بیرون‌شان می‌کنید! شما که خود می‌گویید در زندان‌های تان از چوب و فلک استفاده می‌کنید و علی‌رغم همه کنترل‌ها و اعمال روش‌های پلیسی اطلاعاتی، اخیراً فاش شد پنج نفر ایرانی در زندان‌های شما جان سپرده‌اند، دیگر نمی‌شود در عمل جنایت کرد و در حرف از ارزش‌ها و آرمان‌های مقدس دفاع کرد؛ یا باید تروریست بود و یا باید با آن مقابله کرد، راه دیگری وجود ندارد. نفع همه مردم منطقه و نیز نفع دولت کویت در این است که عملاً علیه تروریسم دولتی یا غیر دولتی، اقدام کنند»^(۱۲)

یادآوری می‌شود که وزیر کشور کویت شیخ "نواف الاحمد الصباح" روز گذشته در مصاحبه‌ای با روزنامه اردنی "اليوم" گفته بود که گزارش‌های مبنی بر وجود خلاء امنیتی در منطقه خلیج فارس، بی اساس است و به وسیله قدرتهایی که در صدد سلطه بر منطقه هستند، منتشر می‌شود. وی با اشاره به این که وزیران کشورهای عضو شورا قرار است در اجلاس ماه سپتامبر خود چگونگی مقابله با تروریسم در منطقه را مورد بحث و بررسی قرار دهند، تأکید کرده که برقراری هماهنگی امنیتی در مورد این مسئله، اولویت حیاتی دارد.

به گفته شیخ نواف الاحمد الصباح، دامنه اعمال تروریستی اخیر در کویت، به دیگر کشورهای عضو شورا و به‌طور کلی در جهان نیز کشیده شده است. وی درباره تروریسم دولتی نیز گفته است: «این مسئله تأسف‌آوری است که تروریسمی که جهان شاهد آن بود، یک تروریسم سازمان یافته و برخوردار از حمایت برخی کشورها می‌باشد و این بدان دلیل است که برای آن‌ها توسل به تروریسم، تنها راه دستیابی به اهداف غیرقانونی تلقی می‌شود.»

نواف تاکید کرده که کویت در معرفی نام کشوری که در اقدامات تروریستی برای ضربه زدن به امنیت کویت دست داشته، درنگ نخواهد کرد. وی در پایان گفته است: «ریشه‌کن کردن تروریسم در جهان کار مشکلی است، اما به هر حال می‌توان ابعاد آن را با تحریم بین‌المللی کشورهایی که در صدور هدایت تروریسم دست دارند، محدود کرد.»

روزنامه کیهان بعد از تفسیر سخنان وزیر کشور کویت، افزوده است: «چند تن از مأموران عراقی اخیراً در بحرین و امارات متحده عربی به جرم توطئه و خراب‌کاری، شناسایی، دست‌گیر و اخراج شدند. همچنین پس از سوءقصد به جان امیر کویت، گفته شد عراق عامل سوءقصد بوده است، اما دولت کویت از اعلام نتایج تحقیقات خود در این باره خودداری می‌کند»^(۱۳)

۶۵۱

وزیر امور خارجه یوگسلاوی (رایف دیزداویچ) در رأس هیئتی به دعوت همتای ایرانی خود، امروز وارد تهران شد. به گزارش خبرگزاری جمهوری اسلامی، در اولین ملاقات وزیران خارجه دو کشور، درباره اوضاع جهانی به ویژه اجلاس آتی وزیران خارجه کشورهای عضو جنبش عدم تعهد که در "لواندا" پایتخت آنگولا برگزار می‌شود، مذاکره کردند.^(۱۴) در این

حال، روزنامه "بوربا" چاپ یوگسلاوی، نوشته است: «این به عهده جنبش عدم تعهد است که کشورهای ایران و عراق دو عضو برجسته خود را بر سر میز مذاکرات بیاورد. [...] جنگ پنجساله بین دو کشور، از نظر سیاسی و اخلاقی خط مشی جنبش عدم تعهد و استراتژی جهانی این جنبش را تنزل می‌دهد. جنگ یاد شده با خشونت و اثرات مخرب خود به‌طور آرام ولی مطمئن به فراسوی چارچوب منطقه خاورمیانه گسترش یافته است.»

این روزنامه خاطرنشان کرده است: «به هر حال اقداماتی که جنبش عدم تعهد تا کنون برای پایان دادن به جنگ ایران و عراق اتخاذ کرده، نتایج مطلوب و لازم را در بر نداشته و بنابراین، راه خروج از این دایره شوم باید در لواندا پیدا شود.»^(۱۵)

۶۵۲

"میرحسین موسوی" نخست‌وزیر، در مصاحبه‌ای با خبرنگاران مطبوعات داخلی و رادیو و تلویزیون، به بیان مطالبی درباره این موضوع‌ها پرداخت: انتخابات ریاست جمهوری، جهت‌گیری‌های سیاسی و اقتصادی مطابق منافع کشور و مردم، سهم بخش خصوصی در تجارت خارجی، مصادره کارخانه‌ها و اولویت واگذاری آن‌ها به کارکنان و کارگران‌شان، اقتصاد جنگی و قوت دولت در این امر.

وی ابتدا در مورد انتخابات گفت: «انتخابات ریاست جمهوری با استقبال و آرامش در سراسر کشور برگزار شد و اقدامات ما در رابطه با مسائل امنیتی موفقیت‌آمیز بود. در رسانه‌های گروهی خارج از کشور اطلاعیه‌ها و تهدیدهایی در این زمینه انتشار یافت و خواستند انتخابات را مخدوش کنند و نگذارند به انجام برسد، اما نتایج انتخابات نشان داد که تمام این توطئه‌ها خنثی شد.»

موسوی به احتمال عوض شدن نخست‌وزیر اشاره کرد و گفت: «در این انتخابات، یکی از ویژگی‌ها، حضور گسترده مردم بود، اما در تبلیغات کاندیداهای ریاست جمهوری انتقاداتی صورت گرفت که گاهی از حد نصاب گذشته است. در این مورد عرض کنم تعصبی به این دولت نداریم و حرکت‌مان به نفع جمهوری اسلامی است و این حرکت در فضای باز، رشد خودش را ادامه می‌دهد.»

میرحسین موسوی در مورد این انتقاد عناصری که می‌گویند "دولت با کمک به محرومان و مستضعفان، بخش خصوصی را محدود کرده است" گفت: «این که گفته می‌شود ما به نفع مستضعفین شعار می‌دهیم، این افتخار دولت است که ما تنها شعار نمی‌دهیم بلکه عمل هم می‌کنیم. هر دولتی باید در جهت مستضعفین حرکت کند، ما این را از امام امت و قرآن کریم یاد گرفتیم. ما مقلد امام هستیم، ما غیر از این نمی‌توانیم عمل کنیم؛ اگر کسی غیر از این می‌گوید، باید بیاید توضیح دهد. اگر امکاناتی در دست دولت است، اصلی‌ترین وظایف دولت این است که به قشرهای مستضعف کمک کند؛ زمانی که استعدادها زیر پا گذاشته می‌شد، گذشت.»

نخست‌وزیر افزود: «این که گفته می‌شود "دولت به بخش خصوصی اهمیت نمی‌دهد"، باید در

این مورد بگویم دولت با آمار و ارقام نشان می‌دهد که قدم‌هایی در این زمینه برداشته‌است. در این دو سال، قانونی برای تجارت خارجی در نظر گرفته شده که سهم بخش خصوصی بین ۱۵ تا ۲۰ درصد است. وقتی ما قانون داریم، مگر می‌توانیم خلاف قانون کاری کنیم؟»

وی دربارهٔ واگذاری و فروش کارخانه‌ها توضیح داد: «در مورد کارخانه‌های کشور و صنایع، شورای انقلاب تمام صنایع متعلق به افراد مفسد و وابسته به رژیم طاغوت را مصادره کرده‌است. بعضی از این‌ها که مصادره شده، در اختیار بنیاد یا در دست دولت قرار دارد. آیا دولت می‌تواند یک ریال از این‌ها را بذل و بخشش کند؟! کدام دستور دینی اجازه می‌دهد که ما از حق مردم صرف نظر کنیم یا این‌که ما این صنایع را یک ریال کمتر از قیمت اصلی به عده‌ای بفروشیم؟ اصلاً این را قبول نمی‌کنیم، نه من و نه دولت دیگر این کار را قبول نمی‌کند. ما گفتیم هر کس که باعث رشد اقتصادی کشور گردد، می‌تواند سرمایه‌گذاری کند و این از افتخارات دولت است. اما این‌که ما بیایم کارخانه‌ها را در اختیار آن‌ها قرار دهیم، این درست نیست و اگر هم کارخانه‌ای واگذار شود، در وهلهٔ اول به کسانی واگذار خواهد شد که زحمت کشیدند. کمیسیون‌های مختلفی در این مورد گذاشته‌ایم تا آن نوع صناعی که کلیدی نیستند، ما این کارخانه‌ها و صنایع را به کارکنان و کارگران آنان واگذار کنیم.»

نخست‌وزیر سپس دربارهٔ اقتصاد جنگی، به توانایی دولت در حل معضلات اقتصادی اشاره کرد و به مقایسهٔ وضع نظام جمهوری اسلامی ایران با حکومت عراق پرداخت:

تهران ۲۸ مرداد ۱۳۶۴ - مصاحبه مطبوعاتی میرحسین موسوی نخست‌وزیر:

این افتخار دولت است که در جهت مستضعفین حرکت کند. ما این را از امام امت و قرآن کریم یاد گرفته‌ایم.

«برادران باید قبول کنند که این اقتصاد آن توان مندی را داراست که توانست جنگ را در مدت پنج سال اداره کند. ما به کسی مانند امریکا، اروپا و شوروی دست دراز نکردیم، ما تکیه‌مان به مردم بود که این جنگ را اداره کردیم، اما رژیم عراق هنگام شروع جنگ، ۳۶ میلیارد دلار ذخیره ارزی داشت و ۴۰ میلیارد دلار کمک‌های بلاعوض از عربستان سعودی، کویت، اردن، مصر دریافت کرد. ما بر پایه این روحیه بود که جنگ را ادامه دادیم و نرخ تورم را به ۴/۳ درصد رساندیم. تمام این اقدامات علی‌رغم مشکلات ارزی و فروش نفت بود که برای ما تراشیدند.»^(۱۶)

۶۵۳

در آستانه برگزاری راهپیمایی بزرگ "برائت از مشرکین" در مراسم حج، امیر "نایف" وزیر کشور عربستان سعودی، در گفت‌وگویی با خبرنگاران داخلی این کشور ضمن تأکید بر لزوم ایجاد امنیت هر چه بیش‌تر برای حجاج در عربستان سعودی، گفته رادیو ایران مبنی بر هماهنگی با عربستان سعودی جهت تظاهرات در مکه معظمه را نفی کرد: «تا کنون هیچ‌گونه هماهنگی با مسئولین کشور عربستان نشده‌است.»^(۱۷)

منابع و مآخذ روزشمار ۱۳۶۴/۵/۲۸

- ۱- خبرگزاری جمهوری اسلامی، نشریه "گزارش‌های ویژه"، شماره ۱۵۳ (۱۳۶۴/۵/۲۹)، ص ۳.
- ۲- سند شماره ۰۹۶۳۰۲ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: از ستاد منطقه ۲ نجف، اطلاعات نظامی، ۱۳۶۴/۶/۴
- ۳- سند شماره ۲۰۰۴۳ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اسناد سیاسی، ۱۳۶۴/۶/۱، ص ۱۰.
- ۴- همان، ص ۲۰.
- ۵- واحد مرکزی خبر صدا و سیمای جمهوری اسلامی، نشریه "رادیوهای بیگانه"، ۱۳۶۴/۵/۲۹، ص ۳، رادیو امریکا، ۱۳۶۴/۵/۲۸
- ۶- همان، صص ۲ و ۳، رادیو امریکا به نقل از روزنامه "واشنگتن پست" به نقل از آسوشیتدپرس، ۱۳۶۴/۵/۲۸
- ۷- مأخذ، ص ۴، رادیو اسرائیل ۱۳۶۴/۵/۲۹، به نقل از روزنامه "السیاسه" چاپ کویت.
- ۸- مأخذ، ص ۶ خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۴/۵/۲۸
- ۹- مأخذ، صص ۱۶ و ۱۵، خبرگزاری کویت به نقل از روزنامه "القبس"، ۱۳۶۴/۵/۲۸
- ۱۰- مأخذ، ص ۵، خبرگزاری جمهوری اسلامی، ۱۳۶۴/۵/۲۸، به نقل از روزنامه "کریستین ساینس مانیتور" به نقل از خبرگزاری کویت از واشنگتن.
- ۱۱- سند شماره ۲۱۲۲۷۰ مرکز مطالعات و تحقیقات جنگ: اسناد سیاسی، ۱۳۶۴/۶/۴، ص ۳.
- ۱۲- روزنامه کیهان، ۱۳۶۴/۵/۲۸، ص ۲۰.
- ۱۳- همان، ص ۵، خبرگزاری جمهوری اسلامی به نقل از خبرگزاری کویت
- ۱۴- روزنامه کیهان، ۱۳۶۴/۵/۲۹، ص ۳۰.
- ۱۵- مأخذ، ص ۳، خبرگزاری یوگسلاوی از بلغراد به نقل از روزنامه "بورا".
- ۱۶- مأخذ، صص ۱ و ۲.
- ۱۷- مأخذ، ص ۱۵، ص ۱.